

سر مایه‌داری مافیایی
مقدمه‌های بر بهشت‌های مالیاتی

www.ketab.ir

www.ketab.ir

سرشناسه: سیف، احمد، ۱۳۲۴ -
عنوان و نام پدیدآور: سرمایه‌داری مافیایی: مقدمه‌ای بر بهشت‌های مالیاتی / احمد سیف.
مشخصات نشر: تهران: نشر کرگدن، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری: ۱۸۴ ص؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک: 978-622-6420-67-9
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت: کتابنامه: ص. [۱۷۳] - ۱۷۷.
عنوان دیگر: مقدمه‌ای بر بهشت‌های مالیاتی.
موضوع: مالیات‌گریزی
موضوع: Tax evasion
موضوع: سرمایه‌داری
موضوع: Capitalism
موضوع: جرایم اقتصادی
موضوع: Economic offences
رده بندی کنگره: HV۶۳۴۱
رده بندی دیویی: ۳۶۴/۱۳۳
شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۳۰۲۸۱

سرمایه‌داری مافیایی

مقدمه‌ای بر بهشت‌های مالیاتی

احمد سیف

نشرکردن

همه حقوق برای نشر کرگدن محفوظ است.
www.kargadanpub.com
telegram: @kargadanpub
instagram: @kargadan.pub

نشر کرگدن

سرمایه‌داری مافیایی: مقدمه‌ای بر بهشت‌های مالیاتی

نویسنده: احمد سیف

ویراستار: شادی جاجرمی‌زاده

مدیر هنری: سحر ترهنده

ناظر چاپ: علی محمدپور

لیتوگرافی: نقش سبز

چاپ و صحافی: زعفران

شابک: ۹۶۷-۹-۶۴۲۰-۶۲۲-۹۷۸

چاپ اول: ۱۳۹۹

تیراژ: ۷۰۰ نسخه

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

فهرست

۱	اسناد پاناما، به جای مقدمه
۱۵	اقتصاد سیاسی مالیات دهی
۴۱	سرمایه‌داری کازینویی
۴۷	تقسیم کار در سرمایه‌داری کازینویی
۵۷	سرمایه‌داری کازینویی و کشورهای در حال توسعه
۶۷	مقابله با زهکشی سرمایه
۷۱	سرمایه‌داری کازینویی و فورچون ۵۰۰
۸۳	اندر مناقب بهشت‌های مالیاتی
۸۹	باز هم درباره مزایای موهوم بهشت‌های مالیاتی
۹۷	اقتصاد آفشور
۱۱۳	سازوکارهای کلاهبرداری مالیاتی
۱۱۹	اقتصاد سیاسی جرم و جنایت
۱۵۳	نجات آینده و بازپس گرفتن فرهنگ تولید ارزش
۱۷۵	منابع

www.ketab.ir

اسناد پاناما، به جای مقدمه

مسائلی که در این دفتر بررسی شده است تازه یا بدیع نیست. کم‌وبیش با خبریم که نخبگان مالی برای حفظ سهم‌های هر روز فزاینده‌تر خویش از آنچه در اقتصاد جهان تولید می‌شود برای خرید بهشت‌های مالیاتی^۱ ایجاد کرده‌اند تا بتوانند به‌طور قانونی و حتی در مواردی غیرقانونی از پرداخت مالیات سر باز زنند. نظر به اینکه یکی از عمده‌ترین مشغله‌های این بهشت‌های مالیاتی پنهان‌کاری گسترده و سازمان‌یافته در آنهاست، اطلاعاتی معتابه از حجم فعالیت‌ها در آنها به دست نمی‌رسید. البته گاه اطلاعاتی به بیرین درز می‌کرد، ولی آنچه پس از افشاگری‌هایی که در آوریل ۲۰۱۶ صورت گرفت - اسناد پاناما - روشن شد این بود که این بخش قمارخانه‌ای نه اینکه بخش «ناچیزی» از اقتصاد جهانی باشد، بلکه بخش عمده و اساسی آن است. البته یک سال بعد شاهد افشاگری‌های اسناد بهشت^۲ بودیم که نشان می‌داد شرکتی حقوقی که در ۱۸۹۰ در برمودا تأسیس شده بود - شرکت اپلبای - چه اقداماتی در این دوره زمانی نزدیک به ۷۰ سال - ۱۹۵۰ تا ۲۰۱۶ - انجام داده است. جز اشاراتی کوتاه به اسناد بهشت، در این بررسی عمدتاً بر اسناد پاناما تکیه کرده‌ام و بررسی اسناد بهشت را به فرصتی دیگر موکول کرده‌ام. در کل ۱۳/۴ میلیون سند از ۱۹ بهشت مالیاتی افشا شده است که ۶/۸ میلیون از این اسناد از شرکت حقوقی اپلبای آمده است.

1. tax haven

2. paradise papers

افشاگری‌های اسناد پاناما را مدیون دو روزنامه‌نگاری هستیم که برای روزنامه‌های آلمانی در مونیخ کار می‌کنند - بستین اوبرمایر و فردریک اوبرمایر (اگرچه نام خانوادگی‌شان مثل هم است اما با هم نسبت فامیلی ندارند). در سال ۲۰۱۵، شخصی ناشناس پس از تماس با بستین اوبرمایر از او می‌پرسد آیا علاقه دارد اسناد و شواهدی برای او فرستاده شود. اوبرمایر از این پیشنهاد استقبال می‌کند و پس از مدتی کوتاه کل پرونده‌های داخلی شرکتی حقوقی در پاناما - موساک فونسکا - برای او فرستاده می‌شود. کار عمده این شرکت حقوقی این است که برای مشتریان خود در محدوده حقوقی پاناما و شماری دیگر از بهشت‌های مالیاتی شرکت‌های بی‌نام‌ونشان باز می‌کند. درباره اسناد بهشت نیز به همین شیوه عمل شده است. از جزئیات خبر ندارم، ولی فهمیده‌ام افشاگر انگیزه مالی نداشته، چرا که هیچ‌گاه درخواست وجهی نکرده است. در کل ۱۱/۵ میلیون سند درباره ۲۱۴ هزار شرکت بی‌نام‌ونشان که به وسیله این بنگاه حقوقی برای مشتریان تأسیس شده بود در اختیار این روزنامه‌نگاران قرار گرفت. جالب توجه اینکه آنچه در این اسناد آمده است شامل نام واقعی صاحبان این شرکت‌های بی‌نام‌ونشان، اسکن‌گذرنامه آنها، صورت حساب بانکی یا ایمیل‌های آنان بود. بخشی از این ایمیل‌ها مکاتباتی بود که بین موساک فونسکا و شرکت‌های حقوقی و بنگاه‌های حسابداری در بهشت‌های مالیاتی دیگر - برای مثال جززی، آیل آو من - انجام گرفته بود.

این پرونده‌های اینترنتی به روزنامه داده می‌شود و روزنامه هم این اطلاعات را با کنسرسیوم بین‌المللی روزنامه‌نگاران پژوهشگر به اشتراک می‌گذارد و این کنسرسیوم هم آن را در اختیار صد سازمان ارتباط جمعی جهانی می‌گذارد. برای مثال، در انگلیس، بی‌بی‌سی و روزنامه گاردین از دریافت‌کنندگان این اطلاعات هستند. گفته می‌شود پس از آن، پژوهش روی این حجم عظیم از پرونده‌های اینترنتی در هشتاد کشور جهان هم‌زمان آغاز شده است.

در سال ۲۰۱۶، چهارصد روزنامه‌نگار با رعایت همه مسائل امنیتی روی این اسناد کار می‌کردند و قرار شده بود اولین اطلاع‌رسانی رسمی در ماه آوریل صورت گیرد. آنها که با این اطلاعات درگیر شده بودند، از همان ابتدا، با

مشکل و مخاطره‌ای جدی روبه‌رو بودند: بخش‌هایی از این اسناد نامنظم منتشر شود؛ و در نتیجه، مردم به این افشاگری‌ها آن‌گونه که انتظار می‌رود واکنش نشان ندهند.

طولی نکشید که روشن شد این واژه‌ها - به‌ویژه بی‌علاقگی عموم به این افشاگری‌ها - بی‌اساس بوده است. پیرو اطلاعات اولیه‌ای که منتشر شد، نخست‌وزیر ایسلند از مقامش استعفا داد. در آرژانتین تظاهراتی صورت گرفت. در آذربایجان، به‌ادعای شماری از ناظران، یک‌شنبه بحران سیاسی ایجاد کردند تا اطلاعاتی که دربارهٔ رئیس‌جمهور و دخترانش در این اسناد وجود داشت تحت‌الشعاع قرار گیرد. در چین نه‌تنها سایت رسمی روزنامهٔ گاردین را فیلتر کردند، بلکه اسناد اناما هم در اینترنت فیلتر شد. در روسیه، به‌خاطر حضور چشمگیر دوستان و همکاران پوتین در این اسناد، کل این افشاگری صرفاً «توطئه‌ای غربی» توصیف شد. تازه‌ترین نمونه‌ای که می‌توان به دست داد اینکه در پاکستان نواز شریف دقیقاً به‌خاطر همین افشاگری‌ها مجبور به استعفا شد و اکنون خبر داریم که حتی محاکمه و به‌جازات زندان محکوم شده است. در بریتانیا، نخست‌وزیر وقت - دیوید کامرون - روزهای سختی داشت، چون روشن شد پدرِ نخست‌وزیر - ایان کامرون - برای دارایی‌هایش که با استفاده از این امکانات به دست آورده به دولت بریتانیا مالیاتی نپرداخته است. البته دامنهٔ این افشاگری‌ها بسیار گسترده است و کشورهای زیادی را در بر می‌گیرد. در اینجا نمونه‌هایی از این افشاگری‌ها را ذکر خواهم کرد. اشاره کنم که دو روزنامه‌نگار - اوبرمایرها - گوشه‌هایی از یافته‌های خود را در کتابی منتشر کردند که منبع اصلی در نوشتن این مقدمه است.^۱ علاوه بر این، علاقه‌مندان را به تارنمای اسناد پاناما^۲ ارجاع می‌دهم که در آنجا هم یافته‌هایی تازه در اختیار عموم قرار می‌گیرد.

دربارهٔ کسی که این اطلاعات را به بیرون درز داد اطلاعی نداریم، حتی نمی‌دانیم زن بود یا مرد. اوبرمایر گزارش می‌دهد که در ازای این اطلاعات وجهی

1. B. Obermayer, F. Obermaier, *The Panama Papers*, Oneworld, 2016.

2. https://www.vox.com/2016/4/4/11361436/panama_papers_list_leaks_fonseca_names_politicians

درخواست نشد و قرار شد وسیله ارتباطی ایمیل‌هایی سرّی باشد که با اسم رمز حفاظت می‌شود. این مجموعه عظیم اسناد یک‌باره فرستاده نشد، بلکه به دفعات و اغلب به شکل پرونده‌های پی‌دی‌اف ارسال شد. اسناد تشکیل بنگاه، متن قراردادها و خلاصه‌ای از داده‌های آماری از جمله این اسناد هستند. با رسیدن اولین مجموعه اسناد در کنکاش‌های نخستین به موردی درباره کریشنر - رئیس‌جمهور پیشین آرژانتین - برمی‌خورند که با تأسیس ۱۲۳ شرکت قلبی در بهشت مالیاتی نوادا - یکی از ایالات امریکا - ۶۵ میلیون دلار از کشور بیرون برده است. شرکت حقوقی موساک فونسکا همه این شرکت‌ها را در نوادا ثبت کرده بود. البته در خود آرژانتین دعوایی حقوقی در جریان بود و پس از مرگ کریشنر همسرش - که رئیس‌جمهور شده بود - اتهامات را نمی‌پذیرفت و دادستان کل آرژانتین هم سندی در تأیید سرقت این وجه نداشت. دعوی حقوقی دیگری هم در آرژانتین در جریان است. پاول سینگر از صندوق سرمایه‌گذاری NML - که میزان قابل‌توجهی از اوراق قرضه دولت آرژانتین را پیش از اعلام ورشکستگی آن دولت خریده بود، پس از ورشکستگی دولت برخلاف دیگر وام‌دهندگان که پذیرفته بودند تنها بخشی از وام را دریافت کنند، این توافق را نپذیرفت و به همین دلیل از دولت آرژانتین به دادگاه عالی شکایت کرد. از این رو، اکنون همه اموال دولتی آرژانتین در هرکجای جهان در معرض مصادره است. دادگاه عالی آرژانتین به ایالت نوادا دستور داده است مشخصات این ۱۲۳ شرکت قلبی را اعلام کند که نمی‌دانیم این کار را کرده است یا خیر. اما او برمایر در کتاب خود مدعی می‌شود شماری از این اسناد را در اختیار دارد. به گفته او، در یکی از این اسناد ۶ میلیون دلار به حسابی در دویچه بانک در هامبورگ منتقل شده است که روشن نیست آیا پورسانتی است که پرداخت شده یا چیز دیگری است. علت این پرداخت هم روشن نیست. همچنین او برمایر که تجربه کاری قابل‌توجهی در این حوزه‌ها دارد اعتراف می‌کند که شرکت حقوقی موساک فونسکا یکی از فعال‌ترین بنگاه‌ها در ثبت شرکت‌های قلبی و بی‌نام‌ونشان است و معمولاً به اینکه مشتریان چه می‌کنند کار ندارد. البته این بنگاه حقوقی در اسناد رسمی‌اش هیچ‌یک از این اتهامات را نمی‌پذیرد و مدعی است هیچ کار غیرقانونی‌ای انجام نمی‌دهد. خواهیم دید که این‌گونه نیست.

چند روز بعد او بر مایر اسناد بیشتری دریافت می‌کند که عمدتاً دربارهٔ مشتریانی از روسیه و آلمان است. سندی توجه او را جلب می‌کند. در ۱۹ نوامبر، ۲۰۱۳، چکی به مبلغ ۵۰۰ میلیون دلار به حساب هنس جوچیم در بانک سوسائیتته جنرال باهاماس پرداخت شده است. نویسنده می‌گوید من این نام را نشنیده‌ام ولی وب‌گردی در گوگل نشان می‌دهد این شخص یکی از مدیران شرکت زمینس بوده که در مکزیک و کلمبیا برای شرکت کار می‌کرده است. نام هنس را در یاد داشته باشید چون به او باز خواهیم گشت.

با موساک فونسکا از طریق بانک، وکیل و مدیر مالی تماس گرفته می‌شود. آنها هستند که به نیابت از دیگری با شرکت طرف می‌شوند. موضوع اغلب تأسیس شرکت‌های قلابی در بهشت‌های مالیاتی است. این شرکت در بیست بهشت مالیاتی شرکت قلابی تأسیس می‌کند و در سرتاسر جهان پنجاه شعبه دارد. تأسیس این شرکت‌های قلابی در پاناما به قانونی برمی‌گردد که در ۲۶ فوریه ۱۹۲۷ تصویب شد و قرار شد صاحبان این شرکت‌ها - البته غیرپانامایی‌ها - از مواهب زیر برخوردار باشند: تضمین پنهان‌کاری مالیاتی؛ سهولت در نقل و انتقال پول؛ معافیت از پرداخت مالیات.

موساک فونسکا که برای متقاضیان شرکت قلابی تأسیس می‌کند حتی برای این شرکت‌ها «هیئت‌مدیره» قلابی هم منصوب می‌کند که از شرکت حقوق می‌گیرند و وظیفه‌شان امضا کردن اسناد است. صاحبان اصلی ممکن است بخواهند به نام شرکت خود حساب بانکی باز کنند و حتی مال و اموال بخرند. شرکت‌های قلابی قرارداد هم امضا می‌کنند و می‌توان از آنها برای وام‌ستانی هم بهره گرفت. البته همهٔ کارهای شرکت‌های قلابی با تصمیم صاحبان واقعی، ولی با امضای این هیئت‌مدیره انجام می‌گیرد. هیئت‌مدیرهٔ قلابی به صاحبان واقعی «وکالت‌نامه» می‌دهد تا آنها بتوانند به حساب‌های بانکی شرکت قلابی دسترسی داشته باشند. سهام منتشرشدهٔ این شرکت‌های قلابی معمولاً سهام بی‌نام است یعنی نام مالک واقعی جایی ثبت نمی‌شود. اگر ضروری باشد، شرکت حقوقی سهام‌داران قلابی هم معرفی می‌کند. چنانچه به هر دلیلی از سوی دادگاهی شرکت حقوقی مجبور به اعلام نام‌های سهام‌داران خود شود، وجود این سهام‌داران